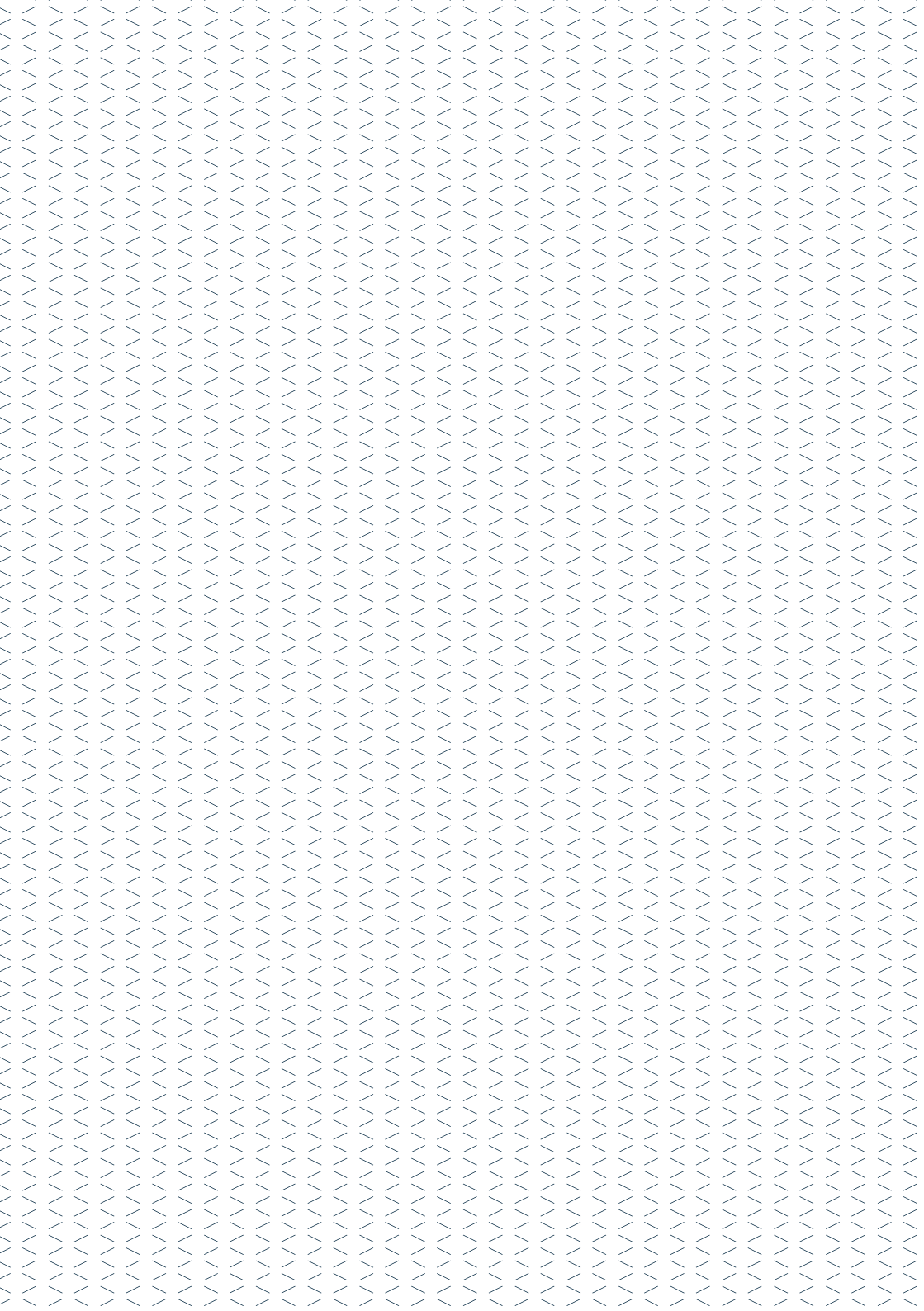

SERVICETJEK AF VETERANINDSATSEN – en videreudvikling

Forord

Siden 1948 har mere end 50.000 veteraner været udsendt til verdens brændpunkter. De udsendte har valgt at sætte handling bag de politiske beslutninger om danske bidrag til at gøre verden mere sikker. Deres indsats skal anerkendes.

Vilkårene under en udsendelse i en international mission afviger fra andre erhverv. Der er en indbygget og kalkuleret risiko i det arbejde, der udføres. En risiko, som i sagens natur aldrig vil kunne fjernes. En udsendelse kan have store omkostninger – fysiske og psykiske – for den enkelte. Det danske samfund skal sikre en veteranindsats, der yder den bedst mulige støtte før, under og efter udsendelse. Støtten skal også omfatte de pårørende.

Der er allerede gjort et stort arbejde for at sikre veteranerne anerkendelse og støtte. Regeringen mener, at det er vigtigt, at den positive udvikling forsætter med fokus på effekten for veteraner og deres pårørende. At der løbende sker en udvikling af kvaliteten i veteranindsatsen.

Regeringen sætter derfor fornyet fokus på veteranindsatsen med dette servicetjek. Veteraner har været udsendt på vegne af Danmark. Vi har derfor alle et ansvar for at sikre veteranerne en ordentlig og respektfuld modtagelse efter deres indsats. De veteraner, der har behov for hjælp og støtte, skal vide, at samfundet støtter dem.

Servicetjekkets initiativer er finansieret af nedlæggelsen af Irak- og Afghanistankommissionen.

Forsvarsminister Peter Christensen
September 2016

Afsked på Flådestation Frederikshavn forud for afgang til Afrikas Horn.

Indledning

Servicetjekket af veteranindsatsen blev indledt med et stormøde i september 2015. Deltagere fra Forsvaret, offentlige myndigheder samt faglige og frivillige organisationer, hvoraf mange selv er veteraner, bidrog med erfaringer og forslag til nye indsatser. Servicetjekket har vist, at Danmark har en solid veteranindsats, der har afsæt i en videnskabelig og systematisk opfølgning på Forsvarets erfaringer og forskning. Veteranområdet kan fortsat udvikles og mange af idéerne og forslagene til nye indsatser realiseres som direkte følge af servicetjekket. Øvrige forslag vil tjene som inspiration, når nye fremtidige mål skal sættes. I servicetjekket er der fokuseret på fire indsatsområder.

1. Den brede anerkendende indsats.
2. Den forebyggende indsats.
3. Den støttende og behandlende indsats.
4. Den beskæftigelsesrettede indsats.

Veterancentret blev oprettet i 2011 og yder støtte til veteraner, pårørende og aktører på veteranområdet. Veterancentret er ansvarligt for løbende at udvikle og koordinere indsatsen på tværs af den offentlige sektor.

I det følgende fremgår rammerne for indsatsområderne, eksempler på eksisterende tiltag og regeringens konkrete initiativer, der skal sikre en videreudvikling af veteranindsatsen. Du kan læse mere om de eksisterende tiltag på Forsvarsministeriets hjemmeside fmn.dk.

Rammer for anerkendelse

Veteraner har været sendt til nogle af verdens brændpunkter for at forsvare det liv og de værdier, som vi tror på. Vi skal værdsætte de udsendtes mod og deres vilje til at handle. Deres indsats og deres særlige kompetencer skal anerkendes og respekteres.

Som arbejdsgiver har Forsvarsministeriets myndigheder et helt særligt ansvar for anerkendelsen af veteraner og deres pårørende. Et ansvar, der naturligt fortsætter efter endt ansættelse. Én gang veteran – altid veteran.

De frivillige organisationer gør et stort arbejde for vores veteraner. Ofte er de frivillige selv veteraner med personlige erfaringer fra udsendelser. De frivillige kan tilbyde helt særlige rammer for veteraner, der har udfordringer som følge af deres udsendelser, og som kan have det vanskeligt i mødet med det etablerede system. De frivilliges arbejde med veteraner skal sikres gode rammer.

Eksempler på, hvad vi gør i dag

- Veteraner dekorerer på baggrund af deltagelse i internationale missioner med en national medalje. Medaljen er et håndgribeligt symbol på deres store indsats, og med veteranaftalen 2014 blev det sikret, at alle tidligere udsendte soldater tilbage til 1948 får en national medalje.
- Med veteranpolitikken af 2010 er grundlaget for kompetencevurdering og vejledning til job og uddannelser blevet styrket. Forsvaret udarbejder et kompetencekort, der dokumenterer de tidligere udsendte soldaters opnåede kompetencer.
- Som et pilotprojekt giver veterankortet adgang til Forsvarets idrætsfaciliteter.
- De frivillige og faglige organisationers indsats støttes og koordineres gennem Veteransekretariatet ved Veterancentret. Flere af de frivillige organisationer støttes økonomisk.

Nye initiativer

- Det sikres, at informationscentret i tilknytning til Monumentet over Danmarks Internationale Indsats kan nå et bredere publikum.
- Der arbejdes for udbredelse af højtideligholdelse af flagdagen i landets kommuner.
- Øget fokus på at veteraners kompetencer indgår i vurderingen af studieegnethed og godskrivning for relevant uddannelse samt erhvervs erfaring i det offentlige uddannelsessystem, fx ved optagelse under kvote 2.
- Organiseringen og driften af veteranhjemmene gives bedre rammer, fx ved at oprette et sekretariat i regi af Fonden Danske Veteranhjem.
- Forsvaret arrangerer årligt gensynstræf for veteraner og pårørende.
- Veterancentret arrangerer årlig samling af aktører på veteranområdet for drøftelse af aktuelle temaer i veteranindsatsen.
- Veteranindsatsen for veteraner bosiddende på Færøerne og Grønland klarlægges, og det sikres, at veteranindsatsen slår igennem i hele Rigsfællesskabet.

Rammer for forebyggelse

Udsendelse i internationale missioner indebærer tjeneste i et uvant og til tider farligt miljø. Man kan ikke fjerne farerne og risikoen for, at de udsendte oplever traumatiserende hændelser, men vægten af belastningerne kan reduceres gennem forebyggelse.

Forebyggelse omfatter tiden før, under og tiden i direkte forlængelse af en udsendelse. Forebyggelse minimerer risikoen for skader – fysiske og psykiske. Det er afgørende, at de personer, som Danmark sender ud, er robuste og bedst muligt forberedt.

Forsvarsministeriets myndigheder har som arbejdsgiver ansvaret for at ruste medarbejderne til en udsendelse. Helbredsundersøgelser med fokus på den mentale parathed skal understøtte, at det er de rigtige medarbejdere, som vi sender ud. De, der skal udsendes, skal i videst muligt omfang forberedes på de mange forskelligartede udfordringer, der kan forventes. Og de skal uddannes i metoder til at håndtere de pressede situationer, der kan opstå.

Pårørende skal tilbydes orientering om de belastninger, en udsendelse kan medføre, med information om mulighederne for rådgivning og støtte. Der skal tages godt hånd om de pårørende, som har behov, og som ønsker opbakning. Det giver også tryghed for den udsendte.

Eksempler på, hvad vi gør i dag

- Som led i udvælgelsen af soldater, der skal udsendes, gennemføres obligatoriske helbredsundersøgelser med særlig opmærksomhed på parathed. Forsvarets psykologer inddrages i relevant omfang.
- I missionsforberedelserne trænes hjælp-til-selvhjælp. Der gennemføres uddannelse i kammeratstøtte og stresshåndtering.
- Ledere støttes i at identificere soldater, der ikke er psykisk parate til udsendelse, og der tilknyttes psykolog til enheder, som skal udsendes. Chefer og ledere uddannes af Veterancentrets psykologer i forebyggelse og håndtering af belastende hændelser.
- Enheder, der har været indsat i hårde missioner, gennemfører akklimatiserings- og reintegrationsforløb.
- For at klarlægge et eventuelt behov for psykologisk eller socialfaglig hjælp opfordres veteraner seks måneder efter hjemkomst til at besvare spørgeskemaer om oplevelser og reaktioner. Veteranerne kontaktes igen to, fem og otte år efter hjemkomst.
- Der gennemføres pårørendearrangementer før, under og umiddelbart efter en udsendelse. Der orienteres bl.a. om rådgivningstilbud og støtte, psykiske forhold, m.v. Der udpeges en kontaktofficer, der fungerer som bindeled mellem den udsendende myndighed og de pårørende.
- Veterancentret gennemfører en aktiv opfølgning for veteraner, der ikke længere er ansat i Forsvaret. Indsatsen dækker over traditionel korrespondance med veteraner til opsøgende indsats på gadeplan.

Nye initiativer

- Udvikling af et evidensbaseret mentalt robusthedsstræningsprogram. Tiltaget sigter mod, at obligatorisk mental- og robusthedsstræning implementeres.
- Forsvaret sætter øget fokus på pårørende, herunder pårørende til enkeltmandsudsendelser.
- Forskningsresultater påviser, at god ledelse og løbende arbejdstilrettelæggelse i en inkluderende og fordomsfri kultur reducerer de belastninger, der er forbundet med en udsendelse. Forsvaret vil styrke prioriteringen af arbejdsmiljø i uddannelse og forberedelse af enhederne.

Rammer for støtte og behandling

Mange veteraner oplever en udsendelse som en hård, men også berigende tid. De fleste oplever gennem en udsendelse at gøre en positiv forskel, at få nye kompetencer og at øge kendskabet til sig selv.

For en mindre gruppe veteraner kan udsendelsen medføre varige skader, der kan vende op og ned på tilværelsen for veteranen og de pårørende. En udsendelse sætter sig ikke kun spor i veteranen. Pårørende, herunder børn til sårede veteraner, kan være belastede og skal støttes i deres udfordringer.

Fundamentet til en stabil og meningsfyldt tilværelse skal understøttes af indsatser, der hjælper og støtter veteranen. Fx kan foreningsliv og friluftsp projekter være et nyttigt middel til at styrke veteranen til at fastholde eller indgå i nye sociale sammenhænge.

De udfordringer veteranen har, som kræver professionel hjælp og behandling, er ofte komplekse og berører flere aspekter af veteranens liv. Det betyder, at flere fagligheder på tværs af region, kommune og Veterancentret skal deltage og samarbejde i behandlingsforløbet. Behandlingsforløbet skal være koordineret, helhedsorienteret og tage udgangspunkt i den enkeltes resurser og kompetencer.

Veterancentret har en overordnet koordinerende funktion i forhold til veteraners dialog med offentlige myndigheder. Det kan fx være støtte til ansøgning om arbejdsskadeerstatning, koordination med den regionale psykiatri eller at være bisidder i forbindelse med konsultation ved praktiserende læge. I relation til kommunerne yder Veterancentret støtte til veteraner i forhold til dialog om beskæftigelses-, sundhedsmæssige og sociale problemstillinger. I tilfælde, hvor en udfordret veteran har en kompleks problemstilling, der kræver koordination mellem flere myndigheder, sikrer Veterancenteret, at én tovholder knyttes til veteranen. På den måde sættes veteranen i centrum.

Eksempler på, hvad vi gør i dag

- Forsvaret gennemfører individuelle psykologsamtaler umiddelbart efter hjemkomst. Veteraner og deres pårørende har et livslangt tilbud om adgang til Forsvarets psykologer og til socialfaglig rådgivning. Der kan altid rettes henvendelse til Veteracentrets døgntelefon.
- En særlov sikrer lempeligere dokumentationskrav i psykisk sårede veteraners arbejdsskadesager.
- Det er oprettet højt specialiserede psykiatriske behandlingstilbud målrettet veteraner på Rigshospitalet, Odense Universitetshospital og Aarhus Universitetshospital.
- Forsvaret tilbyder kurser, der formidler værktøjer til god kommunikation og problemløsning i parforhold (Praktiske Redskaber til et Engageret Parforhold – PREP).
- Der er etableret børne- og ungesamtalegrupper. Grupperne er et fristed for børnene og de unge, hvor de via leg og øvelser får mulighed for at dele viden indbyrdes og også får formidlet viden om at leve i familier med belastede veteraner. I tilknytning til projektet er der udgivet tre bøger henvendt til børn og unge, der lever i familier med svært belastede veteraner.
- Veteraner er en del af målgruppen for Den Nationale Videns- og Specialrådgivningsfunktion.
- Veteracentret bistår kommunerne i arbejdet med lokale veteranpolitikker, undervisning af kommunale sagsbehandlere og rådgiver i forhold til veteraners konkrete behov.

Nye initiativer

- Der oprettes en ny regionsfunktion, så veteraner med PTSD kan få et individuelt behandlingstilbud i alle regioner. Initiativet skal sikre en bedre tilgængelighed i veteranens nærområde.
- Praktiserende lægers viden om psykisk sårbare veteraner styrkes.
- Idræt målrettet psykisk skadede veteraner styrkes. Med baggrund i de positive erfaringer med Dansk Idrætsforbunds Soldaterprojekt for fysisk skadede veteraner udvides indsatsen til også at gælde de psykisk sårede veteraner. Det sker i samarbejde mellem Danmarks Idrætsforbund, Dansk Handicapidrætsforbund, Forsvarets Sundhedstjeneste og Militærpsykologisk afdeling.
- App'en "PTSD family coach" implementeres i 2016 og videreudvikles med psykoedukation, fx erfaringsmæssigt afledte reaktioner og symptomer samt forslag til håndtering og opfølgning.
- Uddannelse tilbydes frivillige på veteranområdet. Initiativet skal oplyse de frivillige aktører om den nyeste viden og give de nødvendige værktøjer – fx vejledning til at håndtere svære situationer.

Rammer for beskæftigelsesrettet indsats

Gennem et aktivt arbejdsliv skaber vi værdi for hinanden og for os selv. Vi indgår i et fællesskab og får nye sociale relationer. Et arbejde kræver en kompetent indsats og giver frihed og livskvalitet.

Langt de fleste veteraner vender beriget hjem og med øgede kompetencer. Andelen af hjemsendte veteraner, der enten er i beskæftigelse eller under uddannelse er høj.

En mindre gruppe af veteraner vender hjem med udfordringer. For dem kan det være vanskeligt at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. En vigtig del af veteranindsatsen er Forsvarets rehabilitering for tjenestegørende veteraner. Rehabiliteringsindsatsen omfatter blandt andet støtte til uddannelse for igen at blive aktiv på arbejdsmarkedet. For særligt udfordrede veteraner kan det gælde, at indsatsen i udgangspunktet skal sigte mod en forbedret livssituation.

Det er centralt, at de udfordrede veteraner, der befinder sig i periferien af arbejdsmarkedet, støttes i at få et aktivt arbejdsliv. Flexibilitet og forståelse fra arbejdsgivere sammen med en aktiv beskæftigelsesindsats fra Veterancentret og kommunernes jobcentre bidrager til, at udfordrede veteraner så vidt muligt igen kan få et aktivt arbejdsliv.

Eksempler på, hvad vi gør i dag

- Veteraner ansat i Forsvaret, som har fået anerkendt en arbejds-skade på grund af udsendelse i en international mission, bliver tilbudt et rehabiliteringsforløb. Det er en tværfaglig arbejdsrettet indsats, som har til formål at hjælpe veteranen til beskæftigelse enten i eller uden for Forsvarsministeriets område.
- Veterancentret har ansat mentorer og beskæftigelsesrådgivere, som yder individuel støtte til tidligere ansatte veteraner, der har behov for særlig støtte i deres samarbejde med kommunerne – eller andre former for støtte, fx økonomisk rådgivning. Veterancentret samarbejder med kommunale medarbejdere om veteraner inden for målgruppen.
- Der er afsat satspuljemidler til projekter, der søger at skabe øget arbejdsparathed for udfordrede veteraner for derigennem at øge muligheden for beskæftigelse.

Nye initiativer

- Virksomheder og myndigheder, der – efter aftale med Veterancentret – har haft en udfordret veteran ansat i seks måneder, tildes en kontant jobpræmie, der fx kan bruges til mentorvirke, kompetenceudvikling mv. Tiltaget skal åbne nye muligheder for veteraner, der har vanskeligt ved at bevare en fast tilknytning til arbejdsmarkedet.
- Forsvaret øger fokus på sårede veteraner ved ansættelser i civile stillinger i Forsvaret herunder fleksjob og løntilskudsjob.
- Regeringen tilskynder at øge samarbejdet mellem kommunerne og Forsvaret og udbrede brugen af kommunale veterankoordinatorer.
- Kommunale veterankoordinatorer tilbydes en faglig opkvalificering. Formålet er at formidle den nyeste viden, som er særligt relevant i det daglige arbejde. Derudover tilstræbes det, at der etableres rammer for et fagligt samarbejde mellem veterankoordinatorerne på tværs af kommuner.

Den eksisterende indsats og de nye initiativer vil løbende blive evalueret og tilpasset for at sikre den bedst mulige veteranindsats.

Økonomi

Forsvarsministeriet anvendte i 2015 ca. 180 mio. kr. på veteranindsatsen. Herudover blev der udbetalt ca. 340 mio. kr. i erstatninger i henhold til bl.a. "Lov om erstatning og godtgørelse til tidligere udsendte og andre statsansatte med sent diagnosticeret posttraumatisk belastningsreaktion" af 2. april 2014.

Udgifterne til nye indsatser til styrkelse af veteranindsatsen beskrevet i denne folder udgør 20 mio. kr. Udgifterne er finansieret ved en merbevilling til Forsvarsministeriet på baggrund af nedlæggelsen af Irak- og Afghanistankommissionen.

På Forsvarsministeriets hjemmeside fmn.dk findes de seneste rapporter, evalueringer og andre informationer om veteranindsatsen.

Servicetjek af veteranindsatsen -
en videreudvikling

September 2016

Foto: Forsvarsministeriet

Oplag: 1000

Udgivelsen findes også på engelsk og kan
hentes på fmn.dk

Forsvarsministeriet

Holmens Kanal 42
1060 København K

Tlf.: 72 81 00 00
Fax: 72 81 03 00

fmn@fmn.dk
fmn.dk